

FORUM
EUROMÉTROPOLE
EUROMETROPOOL
LILLE • KORTRIJK • TOURNAI

GEVOELIG LANDSCHAP

VAN HET GRENSOVERSCHRIJDEND LEEFGEBIED
LILLE-KORTRIJK-TOURNAI

JANUARI 2023

Redactie:

Gérard Flament

Vormgeving:

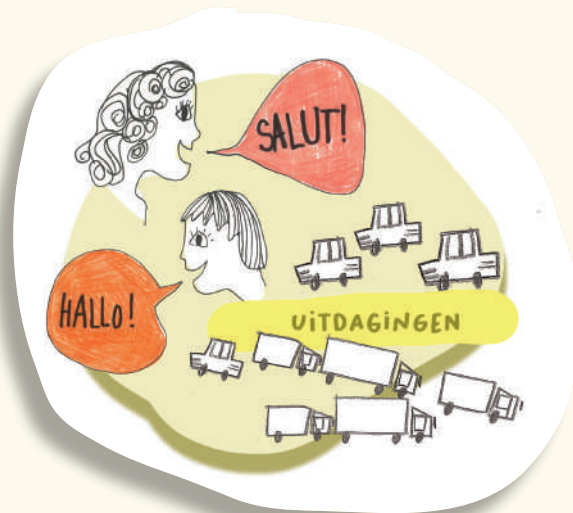
Agentschap van de Eurometropool
op basis van de elementen gecreëerd door Saprophytes.

Druk:

Copy Print, Kortrijk

© Agentschap van de Eurometropool
Lille-Kortrijk-Tournai, Maart 2023
Leiestraat 22
B-8500 Kortrijk (Belgique)
+32 (0) 56 23 11 00
info@eurometropolis.eu
www.eurometropolis.eu

INHOUD

WOORD VAN DE VOORZITTER	2
AANLEIDING TOT DIT DOCUMENT	3
POSTKAARTEN	4
SUBJECTIEVE KAART	5
BASISKAART	6
POREUZE ZONE	7
GEMEENSCHAPPELIJKE INDrukKEN	8
VERLANGENS	9
COUPS DE COEUR	10
VOORPAGINA'S VAN DE KRANTEN VAN 22 SEPTEMBER 2032	12
CONCLUSIES	13

WOORD VAN DE VOORZITTER

Een van de doelstellingen van het Forum van de Eurometropool is het middenveld uit dit grensoverschrijdend gebied bij elkaar brengen, wat in de voorbije periode door de covidperikelen helaas alleen online kon. Zeer snel na de ontsluiting wilde het Forum de draad weer opnemen en een verbindend project tot stand brengen. Het zou een project worden dat enerzijds de fysieke aanwezigheid en actieve inbreng van de leden noodzakelijk maakte en anderzijds richtinggevend zou zijn voor de werking van het Forum en hopelijk ook van de Eurometropool in de volgende jaren. Met de hulp van “ les Saprophytes” uit Lille en het agentschap hebben het voltallige bureau van het Forum en een belangrijk aantal leden tijdens de verschillende vergaderingen postkaarten, een subjectieve kaart en een aantal mogelijke krantentitels voor 2032 ontwikkeld worden.

Deze verschillende documenten duiden aan hoe het middenveld haar grensoverschrijdend woongebied aanvoelt, wat daarin als belangrijk en gemeenschappelijk wordt ervaren en vooral welke dromen de leden van het Forum in de toekomst graag gerealiseerd zouden zien.

Deze mooi geïllustreerde documenten zijn voor allen die de Eurometropool genegen zijn van groot belang en een bewijs dat het Forum voort wil met de Eurometropool. Ze zullen daarom vanaf 2023 ook wijd worden verspreid.

Voor het Forum van Eurometropool,

BOB BAUWENS, VOORZITTER

EUROMETROPOOL MET OF ZONDER HOOFDLETTER?

In dit document
onderscheiden wij twee
schrijfwijzen:

Eurometropool met
een hoofdletter, die de
instelling aanduidt;

eurometropool in kleine
letters, die verwijst naar
het grondgebied, naar
het gemeenschappelijke
woongebied.

AANLEIDING TOT DIT DOCUMENT

De Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai is de grootste grensoverschrijdende metropool van Europa die bovendien niet wordt opgedeeld door grote fysieke barrières. Die continuïteit is terug te vinden in de bebouwde ruimte, het historische en industriële erfgoed, de natuurgebieden, het rivierennetwerk enz. Binnen deze perimeter vinden er tal van grensoverschrijdende praktijken plaats binnen zeer uiteenlopende domeinen zoals werkgelegenheid, onderwijs, opvang van personen met een beperking, handel, vrije tijd enz.

De Eurometropool is ontegensprekelijk een ruimte waar wordt geleefd
en waar verplaatsingen plaatsvinden!

Maar wordt deze ruimte ook effectief beleefd?

Wat zijn de getuigenissen, indrukken, gevoelens en belevingen van zij die de Eurometropool-regio vormen, bewonen en doen leven? Aan de hand van instrumenten voor collectieve intelligentie kunnen gevoelsmatige gegevens weergegeven en voor iedereen toegankelijk gemaakt worden. Door het grensoverschrijdende karakter van onze regio in vraag te stellen, kunnen dergelijke benaderingen een vernieuwende kijk bieden - geïllustreerd door de percepties m.b.t. de grens - op dit zeer specifieke leefgebied dat de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai is.

Het doel bestaat er dan ook in de beleving van de grensoverschrijdende regio door zijn actoren te reconstrueren, om zo het leven, de emoties en de gevoeligheden van het maatschappelijk middenveld van de Eurometropool weer te geven. Op die manier wordt het mogelijk om de subjectieve ervaringen te objectiveren om ze expliciet, overdraagbaar en deelbaar te maken via het gevoelsmatige landschap van het grensoverschrijdende leefgebied Lille-Kortrijk-Tournai.

De leden van het Forum willen uiteraard niet representatief zijn voor alle inwoners van de Eurometropool-regio, maar hun permanente engagement, ook tijdens moeilijke momenten zoals de coronapandemie, blijft een garantie voor geloofwaardigheid en steun voor de toekomst van de Eurometropool, waaraan de leden aan de hand van deze oefening willen bijdragen.

Voor de realisatie van deze oefening is het Forum in drie fasen te werk gegaan, die nauw met elkaar verbonden zijn en die elkaar telkens hebben verrijkt:

1

Op de eerste plaats een
momentopname:
De postkaarten

2

Daarna een
gedetailleerde blik:
De subjectieve kaart

3

Tot slot een
toekomstprojectie
**De voorpagina's van de
kranten van 22/09/2032**

Elke fase van deze oefening wordt hierachter nader toegelicht.

DE POSTKAARTEN

HET VERHAAL

Vooreerst hebben we geprobeerd om, met behulp van enkele foto's, in een paar woorden of met een zeer korte zin uit te drukken wat we als de essentie van de Eurometropool beschouwen en wat we willen delen met familie of vrienden buiten deze regio. Door het ontwerpen van **POSTKAARTEN**, in het traditionele formaat van 10 x 15 cm, hebben deze momentopnames vorm gekregen.

De oefening was eenvoudig: **ontwerp een postkaart van 10 x 15 cm om uw familie of vrienden te vertellen wat in uw ogen de Eurometropool het beste kenmerkt.** Een reeks van 70 foto's van de regio (landschappen, activiteiten, gebouwen ...) was hiervoor beschikbaar.

Er werden vijf visies uitgewerkt met de schaar in de hand. Ze zijn synthetisch en bevatten slechts enkele beelden en een beetje tekst, maar geven weer wat de essentie van de Eurometropool is volgens de leden van het Forum.

Hieruit kunnen enkele zeer belangrijke lessen worden getrokken. Drie thema's komen telkens terug:

- **Water**, in verschillende vormen: recreatief, landschappelijk, ecologisch enz.;
- De **gastvrijheid van de inwoners** en de passie voor feestelijkheden;
- Tot slot het **bouwkundige erfgoed**, zowel monumenten en historische gebouwen als huizen.

Andere gemeenschappelijke kenmerken worden ook naar voren geschoven, maar in mindere mate: **volkstradities, cultuur en moderne architectuur.**

DE SUBJECTIEVE KAART

Deze postkaarten belichten weliswaar de sterkste elementen van de perceptie van de Eurometropool, maar ze zijn niet representatief voor alle rijkdom van deze regio. Hier moet dus dieper op ingegaan worden. Daartoe hebben talrijke uitwisselingen tussen de leden van het Forum plaatsgevonden over verschillende thema's (cultuur, vrije tijd, voeding, verwachtingen, frustraties, burgerschap enz.) teneinde de standpunten en percepties in kaart te brengen en met elkaar te verzoenen. De transcriptie van al die gegevens is mogelijk dankzij een instrument dat zich laat inspireren door het geografische spoor zonder zich daaraan te conformeren: de subjectieve kaart.

De realisatie van deze subjectieve kaart - een nog weinig courante en soms verwarrende methode die evenwel cruciaal is voor de uitwerking van het emotionele landschap - kreeg al snel de steun van de leden van het Forum. Ze engageerden zich ten volle tijdens het hele proces, dat twee doelstellingen beoogde.

De eerste doelstelling was hoofdzakelijk beschrijvend van aard, maar vanuit het standpunt van de beleving. Welke woorden en uitdrukkingen moeten worden gebruikt om deze grensoverschrijdende regio te beschrijven? Hoe wordt deze regio door haar inwoners gebruikt? Bestaan er tussen de deelregio's onderling nog steeds stereotypen? Kunnen we de ingrediënten van het huidige samenleven in kaart brengen?

De tweede doelstelling kadert binnen een prospectieve dynamiek van de Eurometropool. Hoe kan het grensoverschrijdende leven verder worden ontwikkeld? Welke visie op de toekomst van de Eurometropool hebben we gemeen? Rond welke thema's bestaan er verwachtingen?

Deze belangrijke fase werd uitgevoerd met de steun van Les Saprophytes, een collectief van landschapsontwerpers en architecten dat het proces heeft uitgewerkt, de debatten heeft geleid, de besprekingen heeft samengevat en de resultaten grafisch heeft verwerkt.

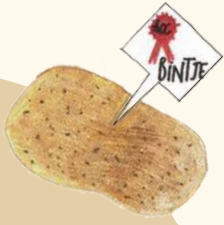
Een presentatie van de verschillende componenten van deze subjectieve kaart maakt het mogelijk het unieke karakter van dit leefgebied en de rijkdom ervan beter in te schatten.

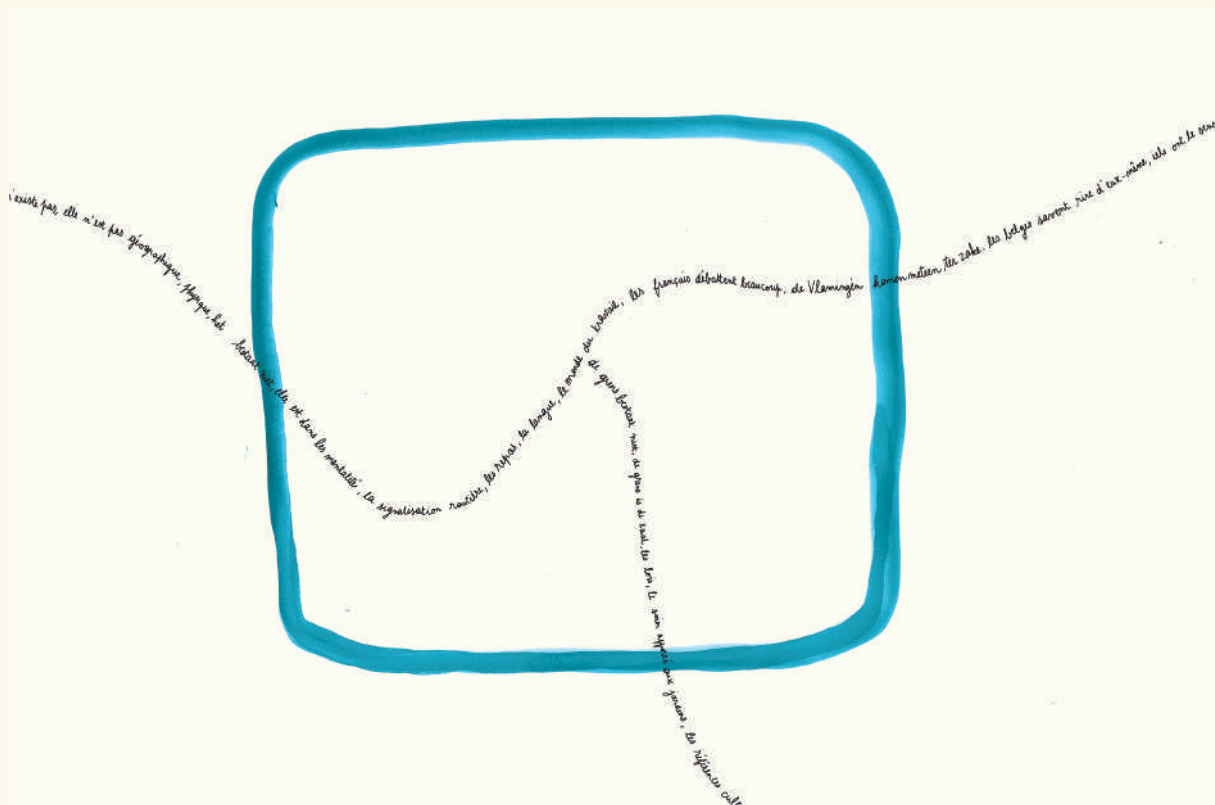
DE BASISKAART

De **Blauwe Ruit**: ook al is de geografie complexer, het is het eenvoudige begrip 'ruit' dat in de hoofden van de mensen blijft hangen. Ondanks zijn jonge leeftijd is de Blauwe Ruit reeds zeer aanwezig in de verbeelding van de inwoners van de Eurometropool, die er grote belangstelling voor hebben en er hoge verwachtingen van koesteren. De Blauwe Ruit is een belangrijk element van de collectieve voorstelling en staat symbool voor een Eurometropool die goed functioneert. De getuigenissen spreken voor zich: "Ik wandel er graag", "Het toekomstige groenblauwe netwerk wordt de belangrijkste verplaatsingsas van de Eurometropool", "Ideaal om te wandelen of te fietsen" enz.

De **grens**, of liever gezegd **de grenzen**: de feiten zijn hardnekkig, zou men kunnen zeggen! Ondanks vele verbeteringen verdwijnen een paar eeuwen geschiedenis of grote culturele verschillen niet gemakkelijk. Zowel landsgrenzen als taalgrenzen laten nog steeds zichtbare sporen na in hetgeen op onze kaart beschreven staat: "Verkeersborden", "Maaltijden", "Taal", "Fransen praten veel, Vlamingen komen direct ter zake", "De grens is niet fysiek, maar zit ingebakken in de mentaliteit", "Alles is netter in België".

Zoals bij elke cartografische voorstelling moest eerst de basiskaart bepaald worden. Tot de basiselementen van deze basiskaart behoren enerzijds een recente creatie, de **Blauwe Ruit**, de 90 km lange wandel- en fietslus door de 3 deelregio's via de rivieren en kanalen, die ontegensprekelijk beschouwd wordt als een fysieke bevestiging van het globale karakter van de Eurometropool, en anderzijds het voortbestaan - ondanks alle Europese verwezenlijkingen - van **lands- of taalgrenzen** die nog steeds een obstakel voor uitwisselingen vormen.

Op deze basiskaart liggen drie mentale gebieden op elkaar. Allereerst het gebied van de dagelijkse of zeer courante praktijken waarbij we gebruik maken van de Eurometropool zonder ons bewust te zijn van de kenmerken ervan: dit is de **POREUZE ZONE**. Vervolgens het gebied van de gedeelde praktijken, cultuur, geschiedenis, verhalen, en waarden: dit is het gebied van de **GEMEENSCHAPPELIJKE INDRUKKEN** ('WAT WE DELEN'). Tot slot het gebied van hetgeen wenselijk is, waar we onze wensen uiten, wat de Eurometropool van onze dromen zou zijn: dit is het gebied van de **VERLANGENS** (WAT WE DROMEN'). **ZONE POREUSE.**

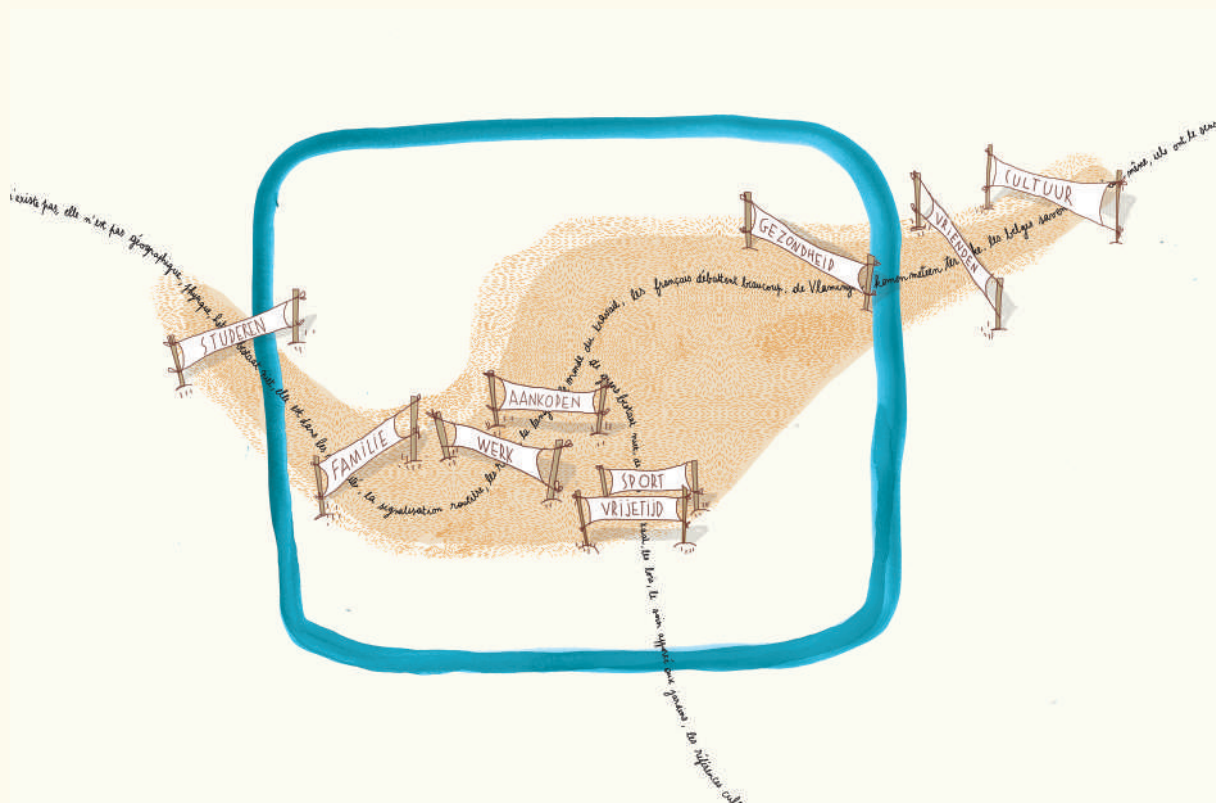
De leden van het Forum hebben eerst nagedacht over hun verplaatsingsgewoonten en de redenen voor hun verplaatsingen, over de aantrekkelijke en minder aantrekkelijke plaatsen, over de expliciete overeenkomsten of verschillen en over de specifieke kenmerken van elke deelregio. Vervolgens bespraken ze gezamenlijk hun perceptie van de ruimte en van het grensoverschrijdende leven, en hun verbondenheid met een specifiek leefgebied via uiteenlopende en originele benaderingen zoals volkscultuur, landschappen, vooroordelen, samenleven, grensoverschrijdend burgerschap enz.

Op basis van de analyse van al die bijdragen kunnen deze drie mentale gebieden onderscheiden worden.

DE POREUZE ZONE

De poreuze zone belicht een manier om gebruik te maken van de regio zonder te beseffen dat men zich in Vlaanderen, Frankrijk of Wallonië bevindt. Dit idee van een zeer open ruimte is vaak het resultaat van de onmiddellijke nabijheid binnen de zones dicht bij de grens, maar ontstaat ook in de diepte van de Eurometropool als reactie op verwachtingen die vaak verband houden met het dagelijkse leven.

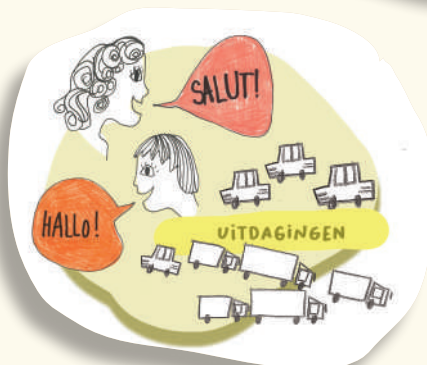

DE GEMEENSCHAPPELIJKE INDRUKKEN 'WAT WE DELEN'

Wat onmiddellijk opvalt in de reacties van de leden van het Forum, is het zeer grote aantal "indrucken" dat door iedereen wordt gedeeld.

Dat bewijst ontegensprekelijk dat de Eurometropool (op zijn minst) in de hoofden van de leden veel soortgelijke gevoelens oproept.

Die **GEMEENSCHAPPELIJKE INDRUKKEN** vinden hun oorsprong zowel in het verleden als in het huidige dagelijkse leven. De gemeenschappelijke indrukken zijn evenzeer gebaseerd op materiële realiteiten als op levenswijzen en zijn hoofdzakelijk positief zonder de moeilijkheden te negeren.

DE SOM VAN DE VERLANGENS 'WAT WE DROMEN'

Maar de leden van het Forum konden het niet enkel bij vaststellingen houden. De Eurometropool-dynamiek komt reeds tot uiting in deze vele gemeenschappelijke indrukken, maar het is van essentieel belang die elementen te behouden, te versterken en verder te ontwikkelen. Deze ambitie komt tot uiting in de vele verwachtingen die in de Eurometropool zouden moeten worden vervuld, opnieuw binnen uiteenlopende domeinen zoals gezondheid en zorg, cultuur, vrije tijd, voeding, onderwijs, vervoer, energie enz. Deze verlangens betreffen zowel de korte als de lange termijn, en de haalbaarheid ervan werd niet altijd in vraag gesteld. Maar deze **VERLANGENS** zijn het bewijs van de belangstelling voor en de gehechtheid van het Forum aan de Eurometropool en de verdere ontwikkeling ervan.

DE COUPS DE COEUR

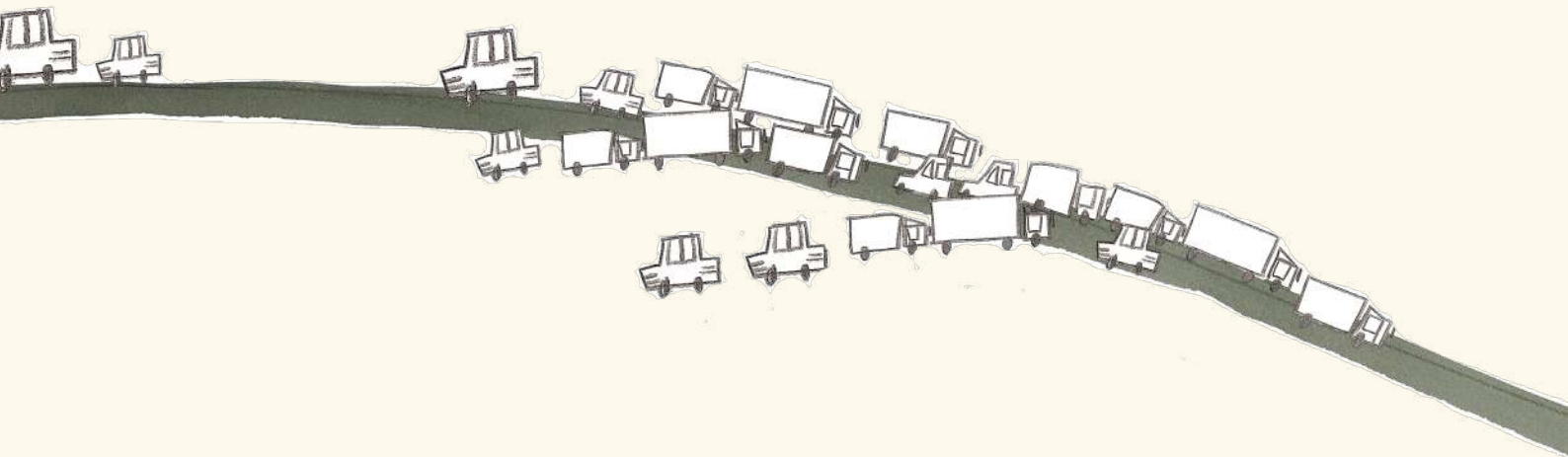
De troeven die elke deelnemer vermeldt voor de andere deelregio's zijn tekenend voor de complementariteit van de verschillende componenten van de Eurometropool-regio en voor alle opportuniteiten die dit leefgebied aan zijn inwoners biedt. Het gaat over een brede waaier van landschappen, monumenten en openbare voorzieningen, recreatiegebieden, levensstijlpraktijken, openbare ruimten, symbolische plaatsen, evenementen enz. Sommige bevinden zich in de Eurometropool, andere in de onmiddellijke of verder gelegen periferie ervan. In ieder geval getuigen deze **COUPS DE COEUR** van het uitwisselingspotentieel dat de Eurometropool nog bezit en dat dringend benut moet worden.

Ze staan vermeld op de rand van de kaart, vullen de drie voorgaande mentale landschappen aan en breiden de grensoverschrijdende horizon uit tot de aangrenzende regio's, waarbij ze er terloops aan herinneren dat onze Eurometropool geen eiland is.

Om dit landschap echter gemakkelijker in zijn geheel te kunnen begrijpen, wordt tegenover een samenvattende presentatie voorgesteld.

Tot slot hebben we nagedacht over de plaatsen we leuk vinden in de andere deelregio's, die ons een gevoel van 'exotisme' geven. Ook hier waren de voorstellen talrijk en uiteenlopend. Elk van die voorstellen kan als **COUP DE COEUR** worden omschreven.

De combinatie van al die standpunten resulteert in de subjectieve kaart van het Eurometropolitane leefgebied die bij deze brochure is gevoegd. De schijnbare complexiteit ervan weerspiegelt slechts de gevarieerde belevingen en indrukken van de bewoners van deze regio, het zeer brede scala van diepgewortelde redenen die hen aan deze regio binden, veel meer dan de meevallers die door bepaalde geobserveerde grensoverschrijdende praktijken kunnen worden gesuggereerd.

CARTE SUBJECTIVE SUBJECTIEVE ATLAS

PAYSAGE EMOTIONNEL

DU BASSIN DE VIE

LILLE-KORTRIJK-TOURNAI

EEN ONONDERBROKEN
LEEFOMGEVING

WAT WE DELEN

VITDAGINGEN

DEZELFDE
VOLKSTRADITIES

HET PLEZIER VAN
HET SAMENKOMEN

OPVALLENDE GEUREN

GEMEENSCHAPPELIJK
ERFGOED

LEVENSCULTUUR

FAMILIE

AANKOMEN

WERK

SPORT

VRIJETIJD

61 COÖRDINEERDE DIENSTEN VOOR ARBEIDSVORZIEGING
ONDERLINIE VERBONDEN RECREATIERUIMTEN

TE COMBINEREN EN TE
VALORISEREN TROEVEN

EEN
VERANTWOORDELIJKE
EN TEFVORZIEGING
RÉGIO

EEN LABEL VOOR HET BINTJE
BESCHERMEDE MATERVOORADENE
ENERGIEAUTONOMIE
LOKALE EN DUURZAME LANDBOUW

EEN IMAGO EN EEN
GEZAMENLIJKE
PROMOTIE

EUROMETROPOLITANE OLYMPISCHE SPELEN
TWEETALIGE GRENSOVERGRIJDENDE MEDIA
EEN TOERISMEBUREAU

GRENZELOZE
DIENSTEN

EEN GRENSOVERGRIJDENDE CULTUREPAS
EEN TICKETSYSTEEM VOOR HET OPENBAAR VERVOER
EEN DOCTOLK-PLATFORM
INTEROPERABELE KARTEN VOOR ZIEKTETOEWERZENING

WAT WE DROMEN

EEN VLOTTE
EN
INCLUIEVE
MOBILITEIT

EEN GRATIS OPENBAAR VERVOER
FIETSNEMEGEN
EN REF OP SCHAL VAN DE EUROMETROPOL

CULTUR

VRIJENDEN

GEZONDHEID

DE VOORPAGINA'S VAN DE KRANTEN VAN 22 SEPTEMBER 2032

Zoals uit de verlangens blijkt, dromen velen van een significante ontwikkeling van de Eurometropool. De leden van het Forum beseffen perfect dat niet alles onmiddellijk mogelijk is. De derde fase van dit proces bestond er dus in vast te leggen welke veranderingen, welke nieuwe processen ze op middellange termijn uitgevoerd zouden willen zien. Wat kan of moet snel veranderd worden, omdat het gemakkelijk uit te voeren is of omdat het een kwestie is van gezamenlijke acties? Daartoe projecteerden de leden van het Forum zichzelf 20 jaar in de toekomst en stelden ze zich voor hoe de **voorpagina van een Eurometropool-krant van 22 september 2032** eruit zou kunnen zien.

Op de zes gerealiseerde voorpagina's vinden we gemeenschappelijke bekommernissen terug: enerzijds de strijd tegen de **klimaatverandering en de klimaatadaptatie** dankzij energieautonomie en de toe-eigening van nieuwe landbouwproducties zoals wijnbouw, en anderzijds het streven naar **een verbetering van de leefomgeving** gebaseerd op een biologische, zelfvoorzienende voeding en de instandhouding van het samenleven.

Er wordt ook concrete vooruitgang verwacht op het vlak van **mobiliteit** door de ontwikkeling van een Eurometropolitain TER/RER-aanbod, openbaar vervoer over het water, een sterke toename van het fietsverkeer en zelfs vliegende taxi's, op het vlak van **evenementen** door de organisatie van Eurometropolitaine spelen, festivals in het teken van fanfares of het bintje, een Eurometropool-fietstocht, en tot slot op het vlak van **opleiding en tewerkstelling** via een drietalige universiteit, de creatie van een Erasmus-programma op schaal van de Eurometropool of een gezamenlijk agentschap voor arbeidsvoorziening.

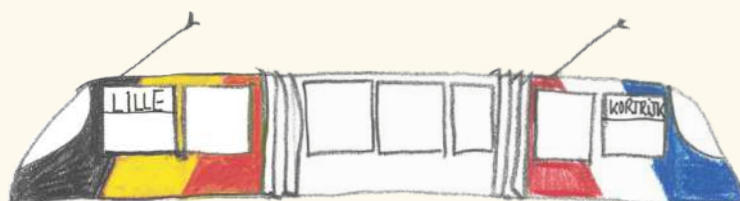
CONCLUSIES

De synthese van die drie fasen brengt het zeer grote aantal gemeenschappelijke gevoelens en de omvang van de verlangens m.b.t. de Eurometropool aan het licht. Deze oefening belicht een andere realiteit van onze regio door, naast de institutionele, geografische of economische kenmerken, ook de menselijke dimensie ervan te benadrukken.

De belangrijkste les van dit initiatief is dat de Eurometropool-dynamiek wel degelijk bestaat in het leefgebied Lille-Kortrijk-Tournai. Deze dynamiek is op de eerste plaats een geheel van kenmerken van de regio die door de leden van het Forum worden gedeeld en waarvan zij hopen dat ze ook door veel inwoners van de Eurometropool worden gedeeld.

Deze dynamiek biedt ook de zekerheid dat deze situatie, die uitzonderlijk is in Europa en tal van opportuniteiten impliceert, moet blijven bestaan en zich verder moet ontwikkelen.

De troeven en de hoop die door het Forum naar voren werden geschoven, zijn dan ook een oproep aan alle verantwoordelijken om sneller en verder te gaan met de instandhouding en de versterking van deze gezamenlijke ambitie voor de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai.

français débattent

de

monde du travail,

le monde se

de gens bestaat

niet, de gren

FORUM
EUROMÉTROPOLE
EUROMETROPOOL
LILLE • KORTRIJK • TOURNAI

la langue,

la langue,

les langues,

VOOR MEER INFO,
SCAN DE QR-CODE

LES
SAPROPHYTES

et dans les mentalités